

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาความสัมพันธ์ระหว่าง มโนทัศน์ทางสุขภาพ และการดูแลสุขภาพตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศและเขตที่ตั้งโรงเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2531 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 มีจำนวนทั้งสิ้น 57,697 คน เป็นนักเรียนชาย 29,939 คน และเป็นนักเรียนหญิง 27,758 คน (กองนโยบายและแผน สปช. : 2531)

กลุ่มตัวอย่าง

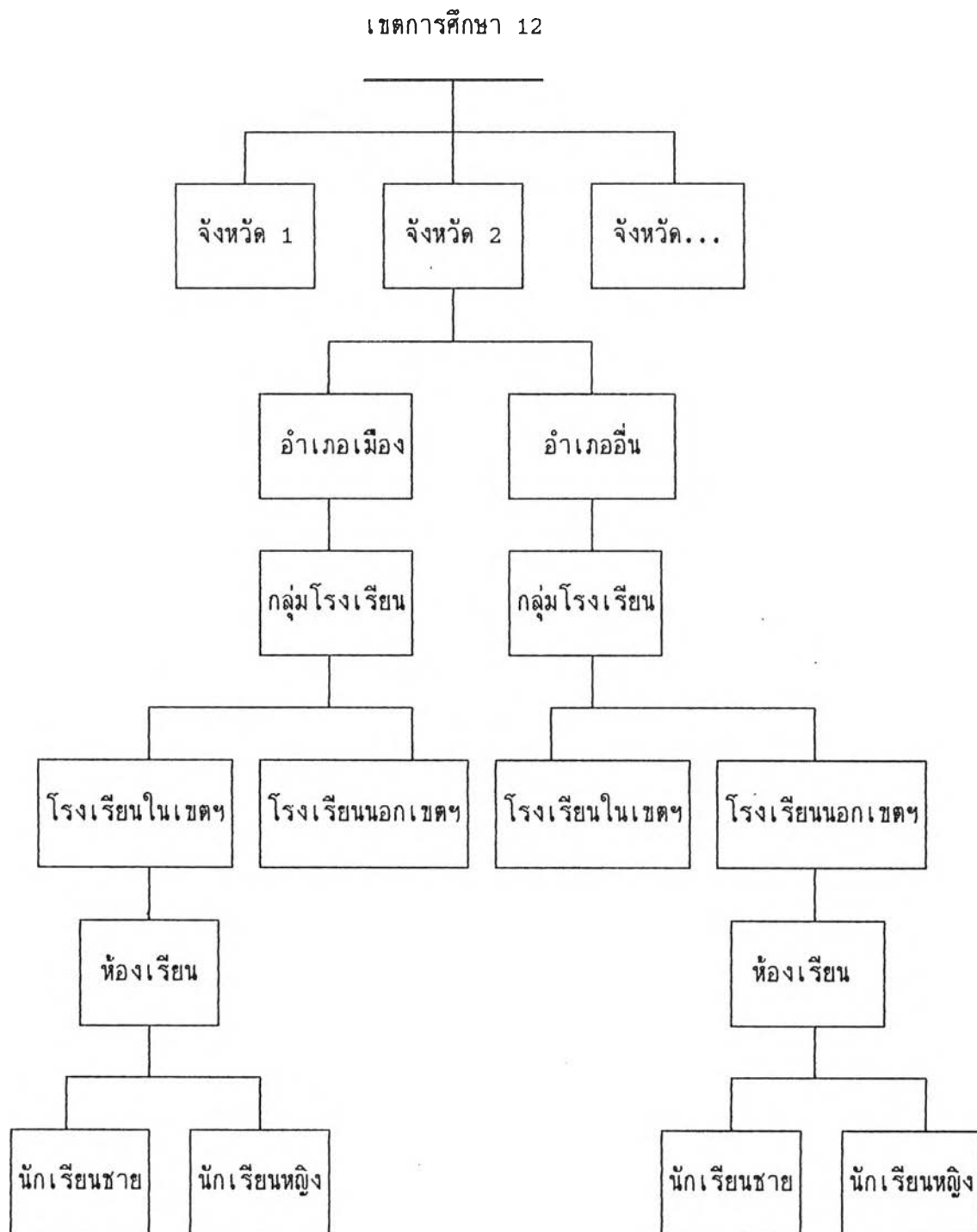
ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามทฤษฎีการสุ่ม แบบสุ่มหลายระยะ (Multi-Stage Sampling) (อุทุมพร จามรمان 2530: 72-73) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน เป็นนักเรียนชาย 260 คน และนักเรียนหญิง 240 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ยามาเน (Yamane อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน 2530: 29 - 30) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดที่ใช้ 398 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 500 คน

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบสุ่มหลายระยะ (Multi-Stage Sampling) มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เลือกอำเภอเมืองของทุกจังหวัดในเขตการศึกษา 12 ซึ่งมีทั้งหมด 7 จังหวัด และสุ่มตัวอย่างอำเภออื่นอีกจังหวัดละ 1 อำเภอ โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (อุทุมพร จามรมาน 2530: 48) ได้จำนวนอำเภอทั้งสิ้น 14 อำเภอ
2. สุ่มตัวอย่างกลุ่มโรงเรียนในแต่ละอำเภอที่ได้ อำเภอละ 1 กลุ่มโรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวนกลุ่มโรงเรียนทั้งสิ้น 14 กลุ่มโรงเรียน
3. นำรายชื่อโรงเรียนทั้งหมดในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่สุ่มได้ มาจัดแยกเป็นโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
4. สุ่มตัวอย่างโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอเมือง กลุ่มโรงเรียนละ 2 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวนโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล รวม 14 โรงเรียน และสุ่มตัวอย่างโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในอำเภออื่นอีก กลุ่มโรงเรียนละ 2 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวนโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล รวม 14 โรงเรียน รวมได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 28 โรงเรียน
5. สุ่มตัวอย่างห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละโรงเรียนที่สุ่มได้ โรงเรียนละ 1 ห้อง โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวนห้องเรียนทั้งสิ้น 28 ห้อง
6. สุ่มตัวอย่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ในแต่ละห้องเรียนที่สุ่มได้ ให้มีขนาดเป็นสัดส่วนกับประชากรในแต่ละจังหวัดโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน เป็นนักเรียนชาย 260 คน และนักเรียนหญิง 240 คน (ดูแผนภูมิ และตารางที่ 1)

แผนภูมิ แสดงการสัมพันธ์ตัวอย่างโรงเรียนและนักเรียน

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	จังหวัด	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1.	จันทบุรี	3,101	2,753	5,854	27	24	51
2.	ฉะเชิงเทรา	5,389	5,575	10,964	47	48	95
3.	ชลบุรี	5,498	5,092	10,590	48	44	92
4.	ตราด	1,676	1,646	3,322	15	14	29
5.	นครนายก	1,951	1,820	3,771	17	16	33
6.	ปราจีนบุรี	8,472	7,304	15,776	73	63	136
7.	ระยอง	3,852	3,568	7,420	33	31	64
	รวม	29,939	27,758	57,697	260	240	500

หมายเหตุ รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ดูในภาคผนวก ค หน้า 106

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นเองโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน
- ตอนที่ 2 มโนทัศน์ทางสุขภาพ
- ตอนที่ 3 การดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน

การสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ในเรื่องหลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล รวมทั้งศึกษาโครงสร้างเนื้อหาสาระของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

2. ศึกษาคู่มือครู แผนการสอน หนังสือแบบเรียน เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ในสมุคประจำชั้น ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพ

3. สร้างแบบสอบถาม มโนทัศน์ทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ลักษณะแบบสอบถามแต่ละตอน เป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน เป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 มโนทัศน์ทางสุขภาพ เป็นมโนทัศน์ทางสุขภาพด้านการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการปฏิบัติตนทางสุขภาพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เชื่อมากที่สุด เชื่อมาก เชื่อน้อย เชื่อน้อยที่สุด และไม่เชื่อเลย จำนวน 60 ข้อ กำหนดประเด็นหลักของเนื้อหา 10 เรื่อง ได้แก่

- 1) สุขภาพส่วนบุคคล
- 2) โภชนาการ
- 3) สวัสดิศึกษา
- 4) โรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ
- 5) สุขภาพผู้บริโภค

- 6) ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ
- 7) สุขภาพจิต
- 8) การรักษาสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ
- 9) การปฐมพยาบาล
- 10) การบริการสาธารณสุข

ตอนที่ 3 การดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ทำเป็นประจำ ทำบ่อยครั้ง ทำนาน ๆ ครั้ง และไม่เคยทำเลย จำนวน 60 ข้อ แบ่งเป็นการดูแลสุขภาพตนเองด้านที่ควรปฏิบัติ 43 ข้อ และด้านที่ไม่ควรปฏิบัติ 17 ข้อ ประเด็นหลักของเนื้อหาและประเด็นคำถามในแต่ละข้อตรงกับแบบสอบถามตอนที่ 2

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางสุขศึกษา จำนวน 7 ท่าน (ดูในภาคผนวก ก หน้า 101) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และ สำนวนภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ให้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร (ฝ่ายประถม) อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนแล้วทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบสอบถาม ตามแบบของครอนบาช (Cronbach) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามมโนทัศน์ทางสุขภาพเท่ากับ 0.88 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนเท่ากับ 0.87

(ดูในภาคผนวก ง หน้า 108)

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จนได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (ดูในภาคผนวก จ หน้า 111)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอไปยังเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือ แจ่งไปยังผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทั้ง 7 จังหวัด

2. ผู้วิจัยเดินทางไปติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น และชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูล
3. ทำการเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่วันที่ 24 มกราคม - 24 กุมภาพันธ์ 2532 โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเข้าไปชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การตอบแบบสอบถาม และคอยควบคุมชี้แจงการตอบแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง
4. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบเป็นฉบับสมบูรณ์ รวมทั้งสิ้น 500 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน มาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Science-X) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. แบบสอบถามตอนที่ 2 มโนทัศน์ทางสุขภาพ นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยส่วนรวมและเป็นรายข้อ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>ระดับความเชื่อ</u>		<u>คะแนนมโนทัศน์ทางสุขภาพ</u>
เชื่อมากที่สุด	มีค่า	4
เชื่อมาก	มีค่า	3
เชื่อน้อย	มีค่า	2
เชื่อน้อยที่สุด	มีค่า	1
ไม่เชื่อเลย	มีค่า	0

การจัดระดับมโนทัศน์ทางสุขภาพ โดยส่วนรวมและเป็นรายข้อ อาศัยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย (\bar{X})		ระดับมโนทัศน์ทางสุขภาพ
3.50 - 4.00	หมายถึง	ดีมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ดี
1.50 - 2.49	หมายถึง	ปานกลาง
0.50 - 1.49	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
0 - 0.49	หมายถึง	ต้องแก้ไข

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 การดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน ผู้วิจัยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยส่วนรวม และเป็นรายข้อ นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

การปฏิบัติ		คะแนนการดูแลสุขภาพตนเอง	
		ด้านที่ควรปฏิบัติ	ด้านที่ไม่ควรปฏิบัติ
ทำเป็นประจำ	มีค่า	4	1
ทำบ่อยครั้ง	มีค่า	3	2
ทำนาน ๆ ครั้ง	มีค่า	2	3
ไม่เคยทำเลย	มีค่า	1	4

การจัดระดับการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน โดยส่วนรวมและเป็นรายข้ออาศัยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย (\bar{X})		ระดับการดูแลสุขภาพตนเอง
3.50 - 4.00	หมายถึง	ดีมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ดี
1.50 - 2.49	หมายถึง	ควรปรับปรุง
1.00 - 1.49	หมายถึง	ต้องแก้ไข

4. หาความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient)

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (\bar{x}) มโนทัศน์ทางสุขภาพ และการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน โดยส่วนรวมและเป็นรายข้อ ตามตัวแปรเพศและเขตที่ตั้งโรงเรียน โดยการทดสอบค่า "ที" (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง